

**« Ἐφθασε καιρὸς ἡ τῶν πνευματικῶν ἀγῶνων ἀρχή...
...τὸ στάδιο τῶν ἀρετῶν ἠνέωκτα»**

Μητροπολίτου Μεσογαίας & Λαυρεωτικῆς Νικολάου

Ἡ περίοδος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἀποτελεῖ τὴν περίοδο τῶν πνευματικῶν εὐκαιριῶν καὶ προσδοκιῶν ὅλης τῆς Ἐκκλησίας. Τὴν περιμένουμε ὅλο τὸν χρόνο καὶ ἡ Ἐκκλησία σιγά-σιγά μᾶς προετοιμάζει γι' αὐτήν. Τρεῖς ἐβδομάδες τώρα, διαβάζουμε κάθε μέρα ἀνάλογα εὐαγγελικά ἀναγνώσματα, ψάλλουμε σχετικὰ τροπάρια, σταδιακὰ προχωροῦμε καὶ πρὸς τὴν νηστεία καὶ φτάνουμε σὲ αὐτὴν τὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς συγχωρήσεως ἡ ὁποία σημαδεύει καὶ τὴν ἔναρξη τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καὶ ἀλλάζει ὁ διάκοσμος τῶν ναῶν μας. Ἀλλάζει ὁ φωτισμός, ἀλλάζουν τὰ χρώματα, ἀλλάζουν τὰ ἐξωτερικά, γιὰ νὰ γίνει μιὰ σχετικὴ ἀλλαγὴ ποὺ θὰ βοηθήσει τὴν ψυχὴ μας ὄχι δημιουργώντας κατάσταση ψεύτικης θλίψης, ἀλλὰ δημιουργώντας τὶς προϋποθέσεις γιὰ μιὰ ἐσωτερικὴ συνοχή, γιὰ μιὰ στροφή πρὸς τὰ μέσα μας, γιὰ αὐτὸ ποὺ χρειαζόμαστε ὅλοι μας, διότι τὴν ἐντελῶς διαφορετικὴ πορεία συνήθως ἀκολουθοῦμε.

Ἡ ζωὴ μας εἶναι γεμάτη μὲ περισπασμούς. Εἴμαστε πολὺ εὐκολοὶ νὰ περιπολεύουμε περὶ τὰ καθημερινά, νὰ μεριμνοῦμε γιὰ τὰ δευτερεύοντα, νὰ γλυστράει τὸ μυαλό μας, νὰ εἶναι πολυπόρευτος ὁ νοῦς καὶ ὀλισθηρὰ -κατὰ τὴν γλώσσα τῶν πατέρων- ἡ διάνοιά μας.

Λέει ἓνα πολὺ ὠραῖο πατερικὸ ρητὸ ὅτι «*νοῦς μὴ σκεδαννύμενος ἐπὶ τὰ ἔξω ἐπάνεισι πρὸς ἑαυτὸν καὶ δι' ἑαυτοῦ πρὸς τὸν Θεόν*». Ἕνας νοῦς, μιὰ καρδιά, ἓνας ἄνθρωπος ποὺ δὲν σκορπίζει πρὸς τὰ ἔξω ἐπιστρέφει στὸν ἑαυτό του καὶ διὰ τοῦ ἑαυτοῦ του πρὸς τὸν Θεό. Ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη φυσικὴ παρατήρηση, ποὺ λέει ὅτι τὰ φωτεινὰ χρώματα εἶναι τὰ χρώματα τὰ ὁποῖα ἀκτινοβολοῦν πολὺ, ἐνῶ τὰ σκοτεινὰ εἶναι αὐτὰ ποὺ ἀπορροφοῦν τὴν ἀκτινοβολία. Κάτι τέτοιο ἴσως γίνεται καὶ τέτοιες μέρες ποὺ μὲ τὸν χαμηλὸ φωτισμό, μὲ τὴν ἀπαλὴ φωνὴ τῶν ψαλτῶν, μὲ τὰ ροῦχα τὰ σχετικῶν χρωμάτων τῶν ἱερέων καὶ τὰ χρώματα τὰ

σχετικά τῆς Ἁγίας Τραπέζης ἢ Ἐκκλησία μας μᾶς βοηθάει, ἀντὶ νὰ σκορπίσει τὸ μυαλό μας πρὸς τὰ ἔξω, νὰ μαζευτεῖ λίγο πρὸς τὰ μέσα, νὰ μπεῖ μέσα στὴν καρδιά τοῦ καθενός, νὰ ἐπιστρέψουμε δι' ἑαυτοῦ πρὸ τὸν Θεὸ ὁ κάθε ἕνας μας.

Καὶ ἐρχόμαστε λοιπὸν ἔτσι στὴν Μεγάλῃ Σαρακοστή, σὲ αὐτὴ τὴν ὁμορφὴ περίοδο, μὲ αὐτὴν τὴν ἐσωτερικὴ δίψα, αὐτὰ τὰ ἀπροσδιόριστα πολλές φορές ὄνειρα, ποὺ ὅμως εἶναι τόσο βαθιὰ, γιατί ὑπόσχεται ὁ Θεὸς μεγάλα καὶ γιὰ αὐτὴν τὴν περίοδο ἀλλὰ καὶ γιὰ ὁλόκληρὴ τὴν ζωὴ μας.

Ἄς ποῦμε λοιπὸν δυὸ λόγια παρμένα μέσα ἀπὸ τοὺς ὕμνους, μέσα ἀπὸ τίς ἀφορμὲς ποὺ δίνει ἡ Ἐκκλησία, μέσα ἀπὸ τὸν πατερικὸ λόγο καὶ τὸ φρόνημα ποὺ σίγουρα θὰ ἦταν πολὺτιμα στὸ ξεκίνημά μας σὲ αὐτὴν τὴν πορεία. Τί χαρακτηριστικὰ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουμε ξεκινῶντας τὸν ἀγῶνα αὐτὸν τῆς Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς. Πολλὰ ὑπάρχουν, λίγα ἐμεῖς θὰ ποῦμε.

Τὸ πρῶτο θὰ τὸ πάρω ἀπὸ τὴν λέξη «συγχώρηση». Αὐτὸ ποὺ μᾶς ζητάει ὁ Θεός, αὐτὸ ποὺ μᾶς προτείνει ἡ Ἐκκλησία εἶναι νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὸν χῶρο μας, τὸν χῶρο τοῦ ἐγωισμοῦ μας, τὸν χῶρο τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ μας, τὸν χῶρο ποὺ μᾶς κάνει νὰ εἴμαστε ἔνοχα δικοὶ μας καὶ νὰ μποῦμε στὸν χῶρο τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖ ποὺ μποροῦμε νὰ συναντήσουμε τοὺς ἄλλους. Ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπάρχει τὸ δικό μου καὶ τὸ δικό σου. Ἐκεῖ ποὺ δὲν ἔχουμε διαφορὲς. Ἐκεῖ ποὺ τῶν ἄλλων τὰ ἐλαττώματα εἶναι ἀφορμὲς γιὰ τὴν δικὴ μας ἀγάπη. Ἐκεῖ ποὺ οἱ ἀμαρτίες τῶν ἄλλων εἶναι δικές μας καὶ οἱ δικές μας ἀρετὲς ἀνήκουν καὶ στοὺς ἄλλους. Ἐκεῖ ποὺ οἱ εὐλογίες τοῦ Θεοῦ εἶναι ὅλων μας. Ἐκεῖ ποὺ οἱ ἄλλοι δὲν εἶναι ἄλλοι ἀλλὰ ἀποτελοῦν εἰκόνες τοῦ Θεοῦ, κομμάτια καὶ τοῦ δικοῦ μας ἑαυτοῦ. Ἐκεῖ ποὺ νοιώθουμε ὅλοι μαζί, καὶ ὅλοι καὶ μαζί, καὶ ἀλλήλων μέλη. Ἐκεῖ πλέον ποὺ δὲν ἔχουμε νὰ χωρίσουμε τίποτε, ἀλλὰ ἔχουμε τὸν κοινὸ στόχο ποὺ μᾶς κάνει ὅλους νὰ ἀποτελοῦμε λατρευτικὴ σύναξη καὶ ἐκκλησία.

Τὸ πρῶτο λοιπὸν πράγμα εἶναι ἡ συγχώρηση. Εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς ἀγάπης, ἡ αἴσθησις τῆς κοινωνίας, τὸ ὅτι εἴμαστε ὅλοι καὶ μαζί ὁμονοοῦντες καὶ ὁμοφρονοῦντες σὲ αὐτὴν τὴν πορεία, σὲ αὐτὴν τὴν ἐπιδίωξη, σὲ αὐτὸν τὸν ἀγῶνα, σὲ αὐτὴν τὴν προσδοκία τῶν εὐλογιῶν τοῦ Θεοῦ. Ἀφήνουμε τὸν δικό μας χῶρο καὶ μπαίνουμε στὸν χῶρο τοῦ Θεοῦ ὅπου χωροῦν ὅλοι καὶ ὅπου δὲν μᾶς

ξεχωρίζει τίποτε. Καὶ ἄς ἔχουμε τὰ στραβά μας, ἄς ἔχουμε τὰ ἐλαττώματά μας, ἄς ἔχουμε τὰ πάθη μας. Μπορεῖ νὰ τὰ ἔχουμε, μπορεῖ νὰ τὰ ἐκφράζουμε ἀλλὰ μποροῦμε ταυτόχρονα καὶ νὰ συγχωρούμεθα, νὰ μοιραζόμαστε τὸ γεγονός τῆς σωτηρίας καὶ τὴν προσδοκία τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ὅλοι καὶ μαζί.

Τὸ δεύτερο πράγμα εἶναι ὅτι ὄχι μόνο νὰ μποῦμε στὸν χῶρο τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νὰ μποῦμε στὸν χρόνο τοῦ Θεοῦ, σὲ αὐτὸν τὸν καιρὸ ὅπου ὁ Θεὸς πλέον κυριαρχεῖ. Ἐκεῖ πού δὲν παίζουν ρόλο τὰ κοσμικὰ γεγονότα. Ἐκεῖ πού καὶ ἡ δική μας προσωπικὴ ἱστορία ἔχει τὴν σημασία της, ἀλλὰ ἐκφυλίζεται -ἂν μποροῦμε νὰ ποῦμε- μπροστὰ στὸ πῶς ὁ Θεὸς ἐνεργεῖ.

Ὅταν ὁ ἱερέας ἐτοιμάζεται νὰ λειτουργήσῃ λέει μιὰ εὐχή «*καιρός τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ*»· ἦρθε ὁ χρόνος, ὁ καιρός, ἡ ὥρα πού μπορεῖ νὰ ἐνεργήσῃ ὁ Θεὸς πλέον στὴν ζωὴ μας. Ὁ Θεὸς πάντα ἐνεργεῖ στὴν ζωὴ μας. Ἐμεῖς καλούμεθα τέτοιες μέρες νὰ ἀφήσουμε ὅλους τοὺς περισπασμούς -ὅσους μποροῦμε- τίς μέριμνες, τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα, τὰ προγράμματα, τὴν ἐνασχόληση μὲ τὰ γεγονότα. Θὰ βρεθοῦμε σὲ μεγάλους πειρασμούς αὐτὲς τίς μέρες, διότι ἡ πρόκληση τῶν κοσμικῶν γεγονότων θὰ εἶναι μεγάλη. Παρὰ ταῦτα, ἔχουμε τὴν εὐκαιρία νὰ δώσουμε σ' ὅλα αὐτὰ τὴν βαρύτητα πού τοὺς ἀρμόζει, γιὰ νὰ προχωρήσουμε πιὸ πολὺ στὰ γεγονότα τοῦ Θεοῦ, στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο Αὐτὸς ἐνεργεῖ στὴν ζωὴ μας, στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο Αὐτὸς εἰσέρχεται στὴν ἱστορία, στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο Αὐτὸς ἀσκεῖ τὴν Θεία Οἰκονομία.

Γιὰ νὰ γίνῃ αὐτό, χρειάζεται ἡ ψυχὴ μας λίγη ἡσυχία. Χρειάζεται λίγο νὰ φροντίσουμε τίς ἐντάσεις καὶ νὰ τίς περιορίσουμε. Νὰ ρυθμίσουμε τὸ πρόγραμμά μας ἔτσι ὥστε νὰ ἐκδηλώνεται στὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα αὐτοῦ τοῦ κόσμου καὶ νὰ ἀφήσῃ λίγη ἰκμάδα πνευματικὴ, λίγες δυνάμεις γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ δοῦμε αὐτὰ πού ἐνεργοῦνται, νὰ ἀκούσουμε τὴν φωνὴ τοῦ Θεοῦ, νὰ διαπιστώσουμε κι ἐμεῖς, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, τὸ γεγονός τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ, τῆς Θείας Οἰκονομίας στὴν ζωὴ μας.

Αὐτὸς εἶναι ὁ καιρὸς στὸν ὁποῖον ἀναφέρεται τὸ τρόπαριο «*ἔφθασε καιρός ἡ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων ἀρχή*». Αὐτὸ τὸ τριήμερο θὰ ἀκοῦμε συνέχεια αὐτὴν τὴν λέξη, «καιρός». Δὲν θὰ ἀκοῦμε τὴν λέξη χρόνος, δὲν θὰ ἀκοῦμε τίποτε ἄλλο

παρά την λέξη «καιρός». Αὐτός ὁ καιρός εἶναι ἡ μεταμόρφωση τοῦ χρόνου σέ κάτι πνευματικό, μέσα στοῦ ὁποῖο μπορούμε κι ἐμεῖς νὰ μποῦμε καί νὰ ἀπολαύσουμε τὸν Θεὸ καί νὰ ἀξιοποιήσουμε τὶς εὐκαιρίες πού σέ ὅλους μας δίνει.

Τὸ πρῶτο λοιπὸν εἶναι νὰ μποῦμε στὸν χῶρο τοῦ Θεοῦ, νὰ συγχωρηθοῦμε μὲ τὴν ἀγάπη. Τὸ δεῦτερο νὰ μποῦμε στὸν χρόνο τοῦ Θεοῦ, νὰ συγχρονιστοῦμε μὲ τὸν Θεὸ μέσα ἀπὸ αὐτὴν τὴν δυνατότητα τῆς ἡσυχίας, στὸ μέτρο πού ὁ καθένας μας μπορεῖ νὰ τὴν ἀσκήσει.

Ἐπάρχει ἓνα τρίτο πράγμα γιὰ τὸ ὁποῖο μᾶς μιλάει πολὺ ἡ Ἐκκλησία. Μᾶς λέει ὅτι καλοῦμαστε νὰ ἀσχοληθοῦμε λίγο μὲ τὴν ἐργασία τῶν ἀρετῶν. Οἱ εὐαγγελικὲς περικοπὲς αὐτὲς τὶς μέρες μιλοῦν γιὰ τὴν ἐλεημοσύνη, γιὰ τὴν νηστεία, γιὰ τὴν προσευχή, γιὰ τὴν ἀνεκτικότητα, τὴ συγχωρητικότητα καί γιὰ τὴν μετάνοια τῆς καρδιάς καί τοῦ νοῦς μας στὸν οὐρανὸ καί στὰ πνευματικά. «Ὅπου ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ἡμῶν ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά ἡμῶν» (Ματθ. στ' 21), ὅπου ὑπάρχει δηλαδὴ ἡ τάση μας, ἡ ροπή μας, ἡ ἐπιλογή μας, ἐκεῖ εἶναι καὶ ἡ καρδιά μας. «Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς...» (στ. 19), ἀλλὰ νὰ «θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανοῖς» (στ. 20) οἱ ὁποῖοι εἶναι ἄφθαρτοι, οἱ ὁποῖοι δὲν χάνονται, οἱ ὁποῖοι εἶναι θησαυροὶ πού δίνει ὁ Θεός. Αὐτὸ σημαίνει νὰ μεταθέσουμε τὸ φρόνημα καί τὴν καρδιά μας σέ κάτι οὐράνιο, σέ κάτι πνευματικό, σέ κάτι πού δὲν φθείρεται, σέ κάτι πού εἶναι τόσο ἀληθινό.

Μᾶς προτείνει λοιπὸν ἡ Ἐκκλησία μιὰ ἀλυσίδα ἀρετῶν: τὴν κατὰ Θεὸν νηστεία πού μπορεῖ καί νὰ μὴν εἶναι κατὰ Θεὸν· τὴν κατὰ Θεὸν προσευχή πού κι αὐτὴ μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι κατὰ Θεὸν καί νὰ εἶναι ἀργολογία καὶ βατολογία καὶ ἐπίδειξη· τὴν κατὰ Θεὸν ἐλεημοσύνη, τὴν προσφορὰ *ἐν τῷ κρυπτῷ*, ὅπως λέει τὸ Εὐαγγέλιο. Μᾶς δίνει αὐτὴν τὴν δυνατότητα, διαβάζοντας σέ ὅλη αὐτὴν τὴν περίοδο τὸ βιβλίον τῆς Κλίμακας τῶν ἀρετῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, νὰ ἐργαστεῖ ὁ καθένας μας κάποιες ἀρετὲς μαζί μὲ τὴν βοήθεια τοῦ πνευματικοῦ του, μαζί μὲ τὴν συμπαράσταση τῶν ἀδελφῶν του ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ ἀρετὲς εἶναι τὰ παράθυρα μέσα ἀπὸ τὰ ὁποῖα πέφτουν οἱ ἀκτίνες τῆς θεϊκῆς παρουσίας. Ἄνθρωπος πού δὲν ἔχει ἀνοιχτὰ αὐτὰ τὰ παράθυρα, πού ἀντὶ γιὰ ἀρετὲς κυριαρχεῖται ἀπὸ πάθη, δυσκολεύεται νὰ διαπιστώνει τὸν Θεὸ στὴν

ζωή του. Ὁ Θεὸς τοῦ εἶναι ἀνύπαρκτος, τοῦ εἶναι δύσκολος, τοῦ εἶναι κάτι παράξενο, δὲν τοῦ εἶναι εὐκολος.

Τὸ τρίτο λοιπὸν πράγμα εἶναι ἡ προθυμία στὴν ἐργασία τῶν ἀρετῶν, αὐτῶν τῶν ἀρετῶν ποὺ χρειάζεται στὴν παροῦσα κατάσταση ἡ δικὴ μας ψυχὴ. Δὲν χρειάζεται νὰ συγκρινόμαστε μὲ τοὺς ἄλλους. Οἱ ἀρετὲς καὶ οἱ δικές τους καὶ οἱ δικές μας εἶναι κοινές, ὅπως καὶ τὰ πάθη καὶ οἱ ἀδυναμίες καὶ ἡ πτώση τους χρεώνουν κι ἐμᾶς. Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο, αὐτὸ τὸ ὁποῖο ζητάει ὁ Θεὸς εἶναι ὁ κάθε ἕνας νὰ ἐπικεντρωθεῖ στὴν ἐργασία τῶν δικῶν του ἀρετῶν, αὐτῶν ποὺ θὰ τὸν ἀπελευθερώσουν, αὐτῶν ποὺ ἀποτελοῦν τὰ δικά του παράθυρα ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ μποῦν οἱ ἀχτίδες τῆς θεϊκῆς παρουσίας.

Ἐπάρχει καὶ ἓνα τέταρτο. Εἶναι ἡ προσδοκία καὶ ἡ προετοιμασία γιὰ τοὺς πειρασμούς. Μιὰ ἀνάλογη περίοδος πρὸς τὴν δικὴ μας περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἦταν ἡ περίοδος ποὺ ὁ Κύριος βρέθηκε στὴν ἔρημο ἀμέσως μετὰ τὸ βάπτισμα. Λέει ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος «*τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου*» (δ' 1). Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα πῆρε τὸν Κύριο καὶ τὸν ἀνέβασε ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη ποὺ ἦταν χαμηλὰ στὴν ἔρημο, γιὰ νὰ πειρασθεῖ ἀπὸ τὸν διάβολο. Βρέθηκε ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα πειρασμοῦ. Καὶ σχολιάζουν οἱ ἅγιοι πατέρες μας ὅτι αὐτὸ συμβαίνει κάθε φορὰ ὅπου ὑπάρχουν μεγάλες εὐλογίες· ὅπου ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐκχύνεται ἐμφανῶς, παραχωρεῖ ὁ Θεὸς καὶ ὑπάρχει ἓνας πειρασμὸς, μὲ ὅλους μας. Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ στὸν Κύριο ὀλίγον πρὸ τοῦ πάθους, ὀλίγον πρὸ τῆς δόξης Του, στὸν κῆπο τῆς Γεθσημανῆ.

Ἔτσι κι ἐμεῖς σὲ αὐτὴν τὴν περίοδο τῶν ὑψηλῶν στόχων, τῶν μεγάλων πόθων, τῶν σπανίων καὶ μοναδικῶν εὐλογιῶν δὲν θὰ ἦταν καθόλου παράξενο νὰ βρεθοῦμε μέσα σὲ πειρασμούς, ἀπροσδόκητους, ποὺ δὲν μπορούσαμε ἐκ τῶν προτέρων νὰ τοὺς φανταστοῦμε. Ὁχι πειρασμούς ποὺ τοὺς δημιουργεῖ ἡ δικὴ μας ἐμπάθεια, ἀλλὰ πειρασμούς ποὺ εἶναι ἔξω ἀπὸ ἐμᾶς, γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ λογικὴ μας, ἡ αἴσθησή μας λέει πὼς δὲν φταῖμε, δὲν κάναμε κάτι ἐμεῖς. Ἐπάρχει πειρασμὸς καὶ ὑπάρχει προσωποποιημένο καὶ τὸ κακό. Αὐτὸ εἶναι ὁ διάβολος, ὁ ὁποῖος θὰ μᾶς βάλει τέτοιες παγίδες, ὅπως ἔβαλε καὶ στὸν Κύριο, γιὰ νὰ αὐξήσει

ὅμως τὴν δόξα Του. Καὶ σχολιάζοντας οἱ πατέρες λένε ὅτι ἦρθε ὁ πειρασμὸς ἀμέσως μετὰ τὴν φανέρωση τῆς Ἁγίας Τριάδος στὸν Ἰορδάνη ποταμὸ κατὰ τὴν βάπτισι. Ὅλο αὐτὸ τὸ γεγονός, ὅπως περιγράφεται στοὺς συνοπτικοὺς εὐαγγελιστές, ἔχει τρία πράγματα νὰ μᾶς πεῖ, τρεῖς ἀλήθειες νὰ μᾶς ἀποκαλύψει.

Πρῶτον, ὅτι ὁ πειρασμὸς εἶναι πραγματικός· δεύτερον, ὅτι νικήθηκε ἀπὸ τὸν Χριστό· καὶ τρίτον, ὅτι ἡ νίκη κατὰ τοῦ πειρασμοῦ εἶναι, γιὰ νὰ μπορούμε κι ἐμεῖς νὰ νικοῦμε στοὺς πειρασμούς. Ὅπως λέει στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ *«οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθεῖσαι εἰς ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν»* (Ἑβρ. δ' 15, ἀλλά, εἶναι *«πεπειραμένος»*, ἔχει δεχθεῖ δηλαδὴ πειρασμὸν καθ' ὅλα, σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα καὶ καθ' ὁμοιότητα, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡμεῖς, χωρὶς ὅμως ἀμαρτίες. *«Καὶ ἐνῶ γὰρ πέπονθε αὐτὸς πειρασθεῖς δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι»* (Ἑβρ. β' 18). Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἴδιος δέχθηκε τὴν ἐνέργεια τοῦ διαβόλου καὶ τὴν ἀπέκρουσε καὶ τὸν ἐνίκησε, δύναται νὰ καταλάβει καὶ ἐμᾶς καὶ νὰ συμπαθήσει στὴν δική μας ἀσθένεια καὶ νὰ παράσχει ἀποτελεσματικὰ τὴν βοήθειά Του. Τὴ μεγάλη παρακαταθήκη αὐτὴ ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ στὴν πάλη κατὰ τοῦ διαβόλου, ὄχι μόνο κατὰ τῶν παθῶν, ποὺ ὁ κάθε ἕνας μας ἔχει νὰ διεξαγάγει!

Μπαίνουμε λοιπὸν στὸν χῶρο τοῦ Θεοῦ καὶ συγχωρούμεθα. Μπαίνουμε στὸν χρόνο τοῦ Θεοῦ καὶ ἡσυχάζουμε. Ἐργαζόμαστε τίς ἀρετὲς μὲ προθυμία καὶ φιλότιμο καὶ ἐτοιμαζόμαστε γιὰ τοὺς πειρασμούς καὶ προσευχόμεθα καὶ ζοῦμε τὰ σημεῖα τῆς θεϊκῆς βοήθειας.

Θὰ κλείσω καὶ μὲ ἄλλα δυὸ στοιχεῖα. Αὐτὰ βγαίνουν ἀπὸ τὰ εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα αὐτῶν τῶν ἡμερῶν. Τὸ ἓνα εἶναι ὅτι ἡ ἐργασία τῶν ἀρετῶν τῆς ἐλεημοσύνης καὶ τῆς προσευχῆς πρέπει νὰ γίνεται *«ἐν τῷ κρυπτῷ»*. Εἶναι ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ ἀγώνας, ὁ ἀγώνας ποὺ γίνεται μέσα στὴν καρδιά, ὄχι μὲ τυμπανοκρουσίες ἐξωτερικὲς, ὄχι μὲ ἐπίδειξη ψεύτικων ἀρετῶν. Αὐτὸ ἔκανε ὁ Φαρισαῖος. Ὁ ἀγώνας τῶν ἀρετῶν λοιπὸν δὲν εἶναι αὐτὸς ποὺ θυμίζει τὸν Φαρισαῖο, οὔτε τὸ καλὸ παιδί τῆς Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου, ἀλλὰ εἶναι ὁ ἀγώνας ποὺ γίνεται μέσα στὴν καρδιά τοῦ Τελῶνη, ἡ μεταβολὴ ποὺ διενεργεῖται μέσα στὴν καρδιά τοῦ Ἀσώτου, αὐτὴ ποὺ μπορεῖ νὰ γίνῃ στὴν καρδιά τοῦ καθενὸς μας. Ὁ φανερὸς ἀγώνας, αὐτὸς ποὺ ἔχει ἐπίδειξη, εἰκόνα, ἐξωτερικὴ παράσταση εἶναι ἕνας ἀγώνας ποὺ

γίνεται για τούς ανθρώπους, είναι μιὰ τροφοδοσία τοῦ ἐγωισμοῦ μας. Ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ ἀγῶνας εἶναι ὁ ἀγῶνας γιὰ τὸν Θεό. Εἶναι ὁ ἀγῶνας ποὺ γίνεται μυστικῶς, μέσα στὴν καρδιά μας, μὲ ταπείνωση, εἶναι ὁ ἀγῶνας ποὺ γίνεται γιὰ τὸν μὴ φαινόμενο ἀλλὰ ὑπάρχοντα Θεό.

Τὸ πέμπτο λοιπὸν στοιχεῖο ποὺ μᾶς καλεῖ στὸ ξεκίνημα αὐτῆς τῆς πορείας ἡ Ἐκκλησία νὰ κάνουμε εἶναι νὰ ἀγωνισθοῦμε ἐν τῷ κρυπτῷ καὶ νὰ ἀνακαλύψουμε τὸν κρυπτό τῆς καρδίας ἄνθρωπο ὁ κάθε ἓνας μας μέσα του.

Καὶ θὰ ὀλοκληρώσω μὲ ἓνα τελευταῖο. Ἔλεγε τὸ Εὐαγγέλιο ὅτι ὅταν νηστεύεις μὴν κάθεσαι καὶ θλίβεσαι καὶ ἔχεις ἐξωτερικὴ εἰκόνα ταλαίπωρου ἀνθρώπου, ἀλλὰ *«ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴ καὶ τὸ πρόσωπό σου νίψα»* (Ματθ. στ' 17), δεῖξε χαρὰ, βγάλε ἐξωτερικὴ εὐφροσύνη, χαμόγελο, ἂν μπορούμε νὰ τὸ ποῦμε. *«Τὸν τῆς νηστείας καιρόν»* ἔλεγε τὸ τροπάριο *«φαιδρῶς ἀπαρξώμεθα»*. Τὸν ἀγῶνα τῆς νηστείας νὰ τὸν ἀρχίσουμε μὲ χαρὰ, *«ἀνέτειλε τὸ ἔαρ τῆς νηστείας καὶ ἐξήνθισε τὸ ἄνθος τῆς μετανοίας»*. Ξεσπάει ἔτσι μὲ ἐνθουσιασμό ὁ διψασμένος γιὰ τὸν ἀγῶνα τῆς νηστείας ὑμνωδὸς καὶ μεταφέρει τὰ αἰσθήματα τὰ ἅγια στὶς καρδιές ὅλων μας. Ἀνέτειλε ἡ ἀνοιξη τῆς νηστείας, ὄχι ἡ θλίψη ἀλλὰ ἡ χαρὰ καὶ ἐξήνθισε τὸ λουλούδι τῆς μετανοίας.

Ἔρχονται οἱ εὐκαιρίες αὐτές ποὺ φαιδρῶς καὶ ἐμεῖς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν τὸν πνευματικὸ θὰ ἀρχίσουμε. Ἀκόμη καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ μέσα στὴν Ἐκκλησία ἀπεργάζεται χαρὰ, εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίαση, ὅπως τὸ λένε οἱ εὐχές καὶ οἱ ὕμνοι τῆς Ἐκκλησίας μας. Δὲν ὑπάρχει τίποτε ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ καταστρέψει τὴν χαρὰ μας. Πολλοὶ ἔχουμε τὴν ἐντύπωση ὅτι Μεγάλη Σαρακοστὴ σημαίνει περίοδος τεχνητῶν, μηχανικῶν, ἐξωτερικῶν, ψεύτικων, ἀπατηλῶν θλίψεων. Ὁχι. Μεγάλη Σαρακοστὴ εἶναι ἡ περίοδος τῆς χαρᾶς, ὅπου ἀρχίζει κανεὶς νὰ ἀνακαλύπτει τὶς ὑποψίες της, ὄχι βέβαια στὰ καρναβάλια, οὔτε στὶς ψεύτικες σχέσεις, οὔτε στὶς κοσμικὲς ἐπιτυχίες καὶ χαρὲς, ἀλλὰ νὰ τὶς ἀνακαλύπτει μέσα στὴν καρδιά του μὲ τὴν φανέρωση τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸν τὸν ἀγῶνα λοιπὸν καλούμεθα νὰ τὸν ἀρχίσουμε μὲ χαρὰ καὶ ἐνθουσιασμό.

Βλέπετε ὅλη αὐτὴ ἡ ἀλυσίδα τῶν ἑξι στοιχείων ποὺ ἀποτελοῦν βασικὲς προϋποθέσεις τῆς πορείας μας στὴν Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ τί ὠραία λουλούδια

δὲν ἀφήνουν στὴν ψυχὴ μας νὰ ἀνθίσουν· τὴν ἀγάπη, τὴν ἡσυχία, τὴν προθυμία καὶ τὸ φιλότιμο. Δίνουν τὴν ἐλπίδα στὸν Θεό, τὴν ἀνακάλυψη καὶ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ ἐν κρυπτῷ ἀνθρώπου, τὴν ταπείνωση, δηλαδή, καὶ τέλος αὐτὴν τὴν χαρὰ καὶ τὸν ἐνθουσιασμό. Ἡ πρώτη λέξη εἶναι ἡ λέξη ἀγάπη, τὸ τελευταῖο ποῦ εἶπαμε εἶναι ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίαση. Θὰ διαλέξω τὴν λέξη ἀγαλλίαση, γιὰ νὰ πῶ ὅτι καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀγαλλίαση κρύβουν κάτι πολὺ κοινό. Ἄνοιξα κάποτε ἓνα λεξικὸ νὰ δῶ ἀπὸ ποῦ προέρχεται αὐτὴ ἡ σπάνια λέξη ποῦ λέγεται ἀγάπη. Δὲν θέλω νὰ κάνουμε φιλολογικὸ μάθημα, ἀλλὰ βγαίνει ἀπὸ τὸ *ἄγαν ποιῶ* ἢ ἀπὸ τὸ *ἄγαν πάσμαι* τὸ ὁποῖο σημαίνει πολλὰ κάνω καὶ πολλὰ λαμβάνω. Αὐτὸ τὸ *ἄγαν*, αὐτὴ ἡ ὑπερβολὴ εἶναι ποῦ δείχνει τὴν σχέση μας μεταξὺ μας. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀγάλλομαι θὰ πεῖ ὅτι κάτι ὑπερβολικὸ, *ἄγαν ζῶ* μέσα στὴν ψυχὴ μου.

Ἄς ξεκινήσουμε λοιπὸν τὴν Μεγάλῃ Σαρακοστῇ μὲ αὐτὰ τὰ ὑπέρμετρα ἐσωτερικὰ αἰσθήματα, αὐτὴν τὴν ἐσωτερικὴ ὑπερβολὴ καὶ στὴν ἀγάπη μας καὶ στὸν πόθο μας καὶ στὸ φιλότιμό μας καὶ στὴν προσδοκία τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ μπορέσουμε, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, ὅλοι μαζὶ στὸ τέλος αὐτῆς τῆς περιόδου νὰ ἀπολαύσουμε ὑπερβολικὰ καὶ τὰ δῶρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, τὰ ὁποῖα δὲν φυλάσσονται γιὰ τοὺς ἀγγέλους, ἀλλὰ προσφέρονται μέσα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίᾳ στὸν κάθε πιστὸ καὶ συνεπῶς στὸν κάθε ἕναν ἀπὸ ἐμᾶς.

Εὐχομαι σὲ ὅλους νὰ δώσει ὁ Θεὸς καλὴ καὶ εὐλογημένη καὶ παραγωγικὴ καὶ καρποφόρα καὶ χαρούμενη καὶ μὲ πλούσια συγκομιδὴ Μεγάλῃ πραγματικὰ Τεσσαρακοστῇ! Ἀμήν!